

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/79/2023
Identifikačné číslo spisu:	6117217147
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6117217147.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne B. Š., narodenej XX. M. XXXX, O. XX/XX, XXXX H., P. P., právne zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária Gabrišová s.r.o., Senec, Poľná 15, IČO: 54 319 129, proti žalovanej U. A., narodenej XX. B. XXXX, A. I., I. B. XXX, právne zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária GEREG & MESSINGEROVÁ, s.r.o., Banská Bystrica, Horná Strieborná 4, IČO: 47 253 011, o určenie spornej skutočnosti, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 9C/40/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. septembra 2022, sp. zn. 13Co/64/2021 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) zo dňa 21. júla 2021, č.k. 9C/40/2017-277 (v poradí druhý), ktorým určil, že „...alografný závet poručiteľa J. C., nar. XX. Q. XXXX, r. č. XXXXXX/XXX, trvale bytom V. XXX, ktorý zomrel dňa XX. U. XXXX, zo dňa 06. októbra 2016, je neplatný (výrok I.) a že poručiteľ J. C., nar. XX. Q. XXXX, r. č. XXXXXX/XXX, trvale bytom V. XXX, ktorý zomrel dňa XX. U. XXXX, nebol dňa 06. októbra 2016 spôsobilý na uskutočnenie právneho úkonu - alografného závetu z dôvodu, že konal v duševnej poruche, ktorá ho robila na tento právny úkon neschopným (výrok II.)...“ a o nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) tak, že neúspešnej žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobkyni trovy konania v plnom rozsahu (výrok III.).

1.1 Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia po skutkovej stránke poukázal na zistenia vyplývajúce z jednotlivých vykonaných dôkazov, a to výpovedí žalobkyne, žalovanej, svedkov M. A., M. A., M. Š.G. a MUDr. O. a predovšetkým na závery znaleckého posudku znalca MUDr. Jána Vongreja číslo XX./XXXX (ďalej aj „znalecký posudok“). Znalec MUDr. Ján Vongrej, psychiater (ďalej aj „znalec“), vo svojom znaleckom posudku, vychádzajúc zo zdravotnej dokumentácie poručiteľa,

uviedol, že nebohý poručiť trpel organicky podmienenou poruchou osobnosti ako dôsledok náhlej cievnnej mozgovej príhody zo dňa 24. júla 2016. Táto porucha je charakterizovaná úbytkom kognitívnych funkcií, postihnutím pamäte, úsudkových schopností, poruchami orientácie, deterioráciou intelektu. Osoba, ktorá trpí týmto ochorením, je ovplyvniteľná inými osobami. To všetko negatívne vplýva na ovládacie schopnosti a rozpoznávacie schopnosti. Porucha osobnosti je duševnou chorobou. Táto podľa názoru znalca viedla u poručiť dňa 06. októbra 2016 ku zníženiu jeho ovládacích a rozpoznávacích schopností, nie však k ich úplnému vymiznutiu. Poručiť nebol schopný v dostatočnej miere posúdiť tak dôležitý právny akt, ako je spísanie závetu a nebol v dostatočnej miere schopný rozpoznať následky svojho konania a význam tak zložitého právneho úkonu. Ďalej znalec uviedol, že u poručiť v čase spísania závetu nezistil závislosť na alkohole v zmysle choroby. Lieky, ktoré mal predpísané v tej dobe, pri dodržaní ich navrhovaného dávkovania nemali vplyv na jeho ovládacie a rozpoznávacie schopnosti. Pokiaľ je v jeho dokumentácii zmienka o globálnej afázii zistená pri neurologickom vyšetrení dňa 27. júla 2016, pod týmto pojmom sa rozumie porucha pojmového myslenia a s ním spojenej reči. Prejavuje sa poruchou schopnosti vyjadrovať sa rečou alebo poruchou schopnosti porozumieť významu vnímaných slov. U poručiť išlo o postihnutie všetkých zložiek.

1.2. Pokiaľ právny zástupca žalovanej súd žiadal, aby menovaného znalca predvolal na pojednávanie na objasnenie otázky či u poručiť jeho znížené ovládacie a rozpoznávacie schopnosti v čase spísania závetu mohli ovplyvniť jeho vôľové vlastnosti, súd prvej inštancie tento návrh na doplnenie dokazovania zamietol majú za to, že takýto dôkaz nie je potrebné vykonať a tiež aj z dôvodu uplatnenia sudcovskej koncentrácie v konaní. Prvoinštančný súd poukázal na vyjadrenie znalca v znaleckom posudku ohľadne schopnosti nielen rozpoznávacej, ale aj ovládacej poručiť v čase spísania závetu t.j. k 06. októbra 2016. Tieto boli znalcom jednoznačne vyhodnotené tak, že mali za následok neschopnosť poručiť v dostatočnej miere posúdiť tak dôležitý právny akt, ako je spísanie závetu. Napokon k námietke žalovanej, že znalec nekonštatoval duševnú chorobu, ale len duševnú poruchu prvoinštančný súd uviedol, že zmysle § 38 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) sa nevyžaduje preukázanie existencie duševnej choroby a len duševnej poruchy. Stačí, ak je bezpečne preukázané, že v dôsledku tejto duševnej poruchy účastník právneho úkonu nedokáže posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť. Takáto skutočnosť jednoznačne vyplynula zo znaleckého posudku, ktorý dôkaz súd prvej inštancie vyhodnotil ako najobjektívnejší, vychádzajúci zo zdravotnej dokumentácie poručiť a odborných znalostí a poznatkov znalca. Po právnej stránke poukázal na ustanovenia § 38 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

2. Odvolací súd sa v dôvodoch potvrdzujúceho rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Konštatoval, že odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku je dostatočne vyčerpávajúce a zodpovedá kritériám uvedených v ustanovení § 220 ods. 2 CSP. V súvislosti s odvolacími argumentmi žalovanej poukázal na skutočnosť, že táto v odvolacom konaní neuviedla žiadne nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré objektívne nemohla uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie a ktoré by spĺňali procesné podmienky uvedené v § 366 CSP na to, aby mohli byť relevantným odvolacím dôvodom. Na doplnenie dôvodov napadnutého rozhodnutia a v súvislosti s odvolacími námietkami žalovanej uviedol, že neplatnosť právneho úkonu podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyžaduje bezpečné zistenie, že účastník právneho úkonu v čase, keď urobil právny úkon nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť. Zisťovanie týchto právne významných skutočností si vyžaduje znalecké posúdenie, k čomu aj v preskúmvanej veci došlo. Duševná porucha sa musí zistiť v súlade s poznatkami z príslušných vedných disciplín (z odboru zdravotníctva odvetvia psychiatrie, patopsychológie a podobne) a musí sa viazať na okamih urobenia právneho úkonu. Znalecký posudok príslušného odboru je esenciálnym dôkazným podkladom v konaní, v ktorom sa posudzuje či bolo predmetné právne konanie fyzickej osoby urobené v duševnej poruche alebo nie. V danom prípade odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie pri hodnotení dôkazov vychádzal dôsledne zo zásady ich voľného hodnotenia, postupoval správne v súlade s článkom 15 ods. 1, 2 CSP. Prvoinštančný súd vyhodnotil všetky vykonané dôkazy (znalecký posudok, listinné dôkazy, výsluchy svedkov a strán) podľa svojej voľnej úvahy, ktorej limity boli ústavnoprávne, pričom zákonu silu pripísal jednotlivým dôkazom podľa pravidiel rozumnej a presvedčivej aplikácie princípu voľného hodnotenia dôkazov. Aj podľa názoru odvolacieho súdu boli závery znaleckého posudku náležitým

spôsobom odôvodnené, pričom neboli ani v rozpore s výsledkami ostatných vykonaných dôkazov. V súvislosti s odvolacím argumentom žalovanej odvolací súd poukázal na to, že táto v rámci provinštančného konania nenavrhol nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie a teda tento prostriedok procesnej obrany neuplatnila v konaní pred súdom prvej inštancie, preto nebolo možné naň prihliadnuť, keďže neboli splnené procesné podmienky zmysle ustanovenia § 366 CSP. Vzhľadom k správny skutkový a právny záverom odvolací súd napadnutý rozsudok prvoinštančného súdu ako vecne správny potvrdil. V odvolacom konaní procesne úspešnej žalobkyni podľa § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % voči žalovanej.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) podala dovolanie, prípustnosť, ktorého odôvodňovala ustanoveniami § 420 písm. f) CSP a ďalej § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP. V podrobnostiach chronologicky zopakovala priebeh doterajšieho konania, pričom namietanú vadu zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP) špecifikovala tak, že súd prvej inštancie nesprávne neakceptoval jej návrh na doplnenie dokazovania vypočutím znalca MUDr. Jána Vongreja, ktorý vypracoval znalecký posudok. Uviedla, že pri vypočutí znalca by vznikol priestor na polozenie niektorých otázok týkajúcich sa realizovania alografného závetu. Aj v súvislosti s ďalšími uplatnenými dovolacím dôvodmi podľa § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP namietala nevypočutie znalca, pretože tento vo svojom posudku nekonštatoval či stav poručiť negatívne vplýval na ovládacie a rozpoznávacie schopnosti, tak aby sa mohlo hovoriť o neplatnosti úkonu poručiť, ktorý konal v duševnej poruche, ktorá ho robila na právny úkon neschopným. Z dôvodov napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nie je možné zistiť a konštatovať, či poručiť v deň spísania závetu trpel takou intenzívnou organicky podmienenou poruchou osobnosti, že táto ho robila neschopným a úplne znížila jeho ovládacie alebo rozpoznávaciu schopnosť do takej miery, že nebol schopný rozlíšiť vôbec čo robí. Dovolateľka zdôraznila, že v záujme spravodlivého procesu bolo vypočuť znalca, aby bolo možné zistiť do akej miery bola znížená rozpoznávací a ovládacie schopnosť poručiť. Neobstojí argumentácia odvolacieho súdu o koncentrácii konania, pretože ak súd znalca nevypočul odňal žalovanej prakticky možnosť v akomkoľvek smere uplatniť prostriedok procesnej obrany pred prvoinštančným súdom. Takto sa prakticky dospelo do situácie, keď o výsledku predmetu konania o určenie spornej skutočnosti rozhodol znalec a nie súd. Z uvedených dôvodov žalovaná Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadala, aby napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa v podanom vyjadrení k dovolaniu žalovanej odvolací súd žiadala, aby dovolanie podané žalovanou zamietol. Uviedla, že všetky žalovanou označené dovolacie dôvody sú nedôvodné. Pokiaľ ide o nevypočutie znalca žalovaná jeho výsluch navrhla až na pojednávaní dňa 21. júla 2021, do toho času bola nečinná, aj napriek tomu, že znalecký posudok jej bol riadne doručený, k tomuto sa nevyjadrila a ani ho nespochybnila. Ak by súd návrhu žalovanej na vypočutie znalca vyhovel musel by za účelom jeho výsluchu nariaďovať ďalšie pojednávanie. Je preto namieste konštatovanie, že žalovaná neuplatnila prostriedky procesnej obrany včas a súd prvej inštancie uplatnil sudcovskú koncentráciu konania dôvodne. Pokiaľ ide o závery znaleckého posudku tieto sú jasné a zrozumiteľné. Z týchto dôvodov súdy oboch inšancií výsluch znalca nepovažovali správne za potrebný. Navyše odvolací súd vo svojom rozsudku tiež správne konštatoval, že znalecký posudok netrpí rozpormi a má oporu v podkladových materiáloch. Pokiaľ ide o dovolacie dôvody podľa § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP tieto žalovaná riadne nevymedzila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To

znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Ako s prvým uplatneným dovolacím dôvodom sa najvyšší súd zaoberal ustanovením § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď. 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov jej bolo zasiahnuté do práva na spravodlivý

proces.

14. V danom prípade žalovaná vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď namieta, že postupom súdov oboch nižších inštancií bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces tým, že súdy nesprávne a neúplne zistili skutkový stav, pretože nevykonali výsluch znalca, ktorý vypracoval v spore nariadený znalecký posudok, v dôsledku čoho aj vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotili.

15. Podľa § 207 ods. 1 a 2 CSP ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok. V písomnom znaleckom posudku znalec odpovie na položené otázky; nevyjadruje sa k právnemu posúdeniu veci.

16. Podľa § 208 ods. 1 a 2 CSP znalecký posudok sa vyhotovuje písomne, ak súd nerozhodne inak. Písomný znalecký posudok súd doručí stranám; v odôvodnených prípadoch ich len upovedomí o predložení znaleckého posudku znalcom. Ak je to účelné, môže súd znalca vypočuť o skutočnostiach uvádzaných v znaleckom posudku.

17. Z ustanovenia § 208 CSP vyplýva pre konajúci súd povinnosť doručiť stranám podaný znalecký posudok. Po jeho odovzdaní zostáva už len „možnosť“ vypočuť znalca o skutočnostiach uvádzaných v znaleckom posudku, nie je to však povinnosťou súdu. Môže tak urobiť aj v prípade, ak to strany nenavrhnú. Napríklad, ak má súd doplňujúce otázky, ak sú v posudku nejasnosti (§ 51a SPR), ak existuje rozpor medzi dvoma znaleckými posudkami, ak ído o súkromný znalecký posudok (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, pri § 208).

18. Z doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že nevykonanie niektorého z navrhovaných dôkazov bez ďalších relevantných skutočností nezakladá tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu. Súd totiž nie je viazaný návrhmi strán sporu na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie strán sporu. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky stranou sporu navrhnuté dôkazy, nezakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP, lebo týmto postupom súd neporušil právo strany sporu na spravodlivý proces.

19. V danom prípade z obsahu preskúmaného spisu dovolací súd zistil, že vzhľadom na žalobkyňou produkované skutkové tvrdenia, že poručiťel v čase spísania závetu konal v duševnej poruche, prvoinštančný súd uznesením z 11. septembra 2018, č.k. 9 C 4 30/2017 - 91 ustanovil znalca z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria MUDr. Jána Vongreja. Menovaný znalec podal znalecký posudok dňa 06. apríla 2019 (č.l. 109 a nasl. spisu), pričom tento znalecký posudok bol žalovanej doručený prostredníctvom jej právneho zástupcu dňa 20. mája 2019. Od uvedeného času až do momentu pojednávania dňa 21. júla 2021, na ktorom došlo k vyhláseniu v poradí druhého rozsudku prvoinštančného súdu žalovaná nevzniesla žiaden návrh na doplnenie dokazovania, teda ani výsluch znalca. Z predchádzajúceho zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu z 31. augusta 2020 sp. zn. 13 Co 207/2019 pritom vyplýva, že odvolací súd v bodoch 17 a 18 zaujal stanovisko aj k námietkam žalovanej ohľadom v spore vypracovaného znaleckého posudku. Z obsahu spisu tiež nepochybne vyplýva, že vo veci konajúci prvoinštančný súd niekoľko krát odročoval pojednávanie z dôvodov na strane žalovanej, umožnil jej tiež zmenu právneho zástupcu, tomuto poskytol dostatočný priestor na naštudovanie spisu a možnosť vznášania návrhov na doplnenie dokazovania. Dňa 11. septembra 2017 (č.l. 16 spisu) bolo žalovanej doručené poučenie prvoinštančného súdu okrem iného o sudcovskej koncentrácii konania v zmysle § 153 ods. 1 až 3 CSP. V zmysle uvedených ustanovení strany sú povinné uplatniť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, ak by konala starostlivo

so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Na prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana nepredložila včas, nemusí súd prihliadnuť, najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu. V danom prípade právny zástupca žalovanej až na pojednávaní dňa 21. júla 2021 (č.l. 274 a nasl.) tesne pred vyhlásením uznesenia o ukončení dokazovania navrhol výsluch znalca. Vychádzajúc z takto opísaného priebehu konania vo vzťahu k namietanému nevypočutiu znalca dovolací súd konštatuje, že sudy nižších inštancií žalovanej poskytli v priebehu sporu dostatočný priestor pre to, aby bol znalec vypočutý. Žalovaná ale túto možnosť až do pojednávania dňa 21. júla 2021 nevyužila, a to aj napriek koncentrácii konania. Žalovaná výsluch znalca bezpochyby mohla navrhnúť skôr, bez toho aby si to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu (§ 153 ods. 2 CSP). Navyše vo svojom návrhu na vypočutie znalca sformulovaného tesne pred vyhlásením rozsudku prvoinštančného súdu ani neuviedla konkrétne otázky, ku ktorým žiadala znalca vypočuť. Sudy nižších inštancií sa v odôvodnení svojich rozhodnutí tiež dostatočným spôsobom vysporiadali so všetkými námietkami žalovanej smerujúcim voči záverom o nespôsobilosti poručiť alografný závet, uviedli aj prečo nevykonali ďalšie dokazovanie, čím si splnil svoju povinnosť v zmysle § 153 ods. 3 CSP. Predmetný postup konajúcich súdov nedáva žiaden podklad pre to, aby dovolací súd mohol konštatovať na strane žalovanej tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces.

20. Nespôsobilou založiť prípustnosť dovolania je aj dovolacia námietka žalovanej týkajúca sa prípadného nesprávneho hodnotenia vykonaných dôkazov odvolacím súdom, ktorú tiež bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že (i) hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade súdu prvej inštancie a (ii) pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/ 2000) ako aj viaceré jeho rozhodnutia z čias účinnosti skoršej procesnej úpravy (napr. sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná (bez ďalšieho) za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania a nakoľko zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu spomínaných judikátov a rozhodnutí nedotkli, treba ich považovať za naďalej aktuálne.

21. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovolací súd nedisponuje oprávnením dokazovať hmotnoprávne skutky, na to slúži nachádzacie (základné) konanie a konanie na odvolacom súde. Predmetom dokazovania pred dovolacím súdom sú napr. včasnosť a prípustnosť dovolania; skutkový stav a výsledky dokazovania spred nižších súdov sa nemôžu pred dovolacím súdom meniť (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, pri § 442). Dovolací súd bol preto viazaný zisteniami súdov nižších inštancií ohľadom posúdenia schopnosti poručiť a uskutočnenie právneho úkonu - alografného závetu.

22. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodení skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (tu porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v prejednávanej veci nezistil. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, z akých dôkazov vychádzal, v ktorom smere poukázal predovšetkým na závery znaleckého posudku znalca MUDr. Jána Vongreja, ktoré však vyhodnotil aj kontexte s ďalšími vykonanými dôkazmi

(výpoveďami strán sporu, svedkov a ostatnými listinnými dôkazmi) a aj prečo tieto boli dostačujúce na posúdenie, (ne)schopnosti poručiteľa uskutočniť sporný právny úkon - alografný závet.

23. V posudzovanom prípade dovolací súd uzatvára, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté namietanou vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f) CSP, dovolanie žalovanej preto odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné.

24. Následne dovolací súd pristúpil k skúmaniu existencie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 a § 432 CSP, keďže podľa názoru žalovanej je jej dovolanie prípustné aj v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP.

25. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

26. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku (napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 98/2017, 3 Cdo 94/2018, 4 Cdo 95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku; zákonodarca túto povinnosť ukladá dovolateľovi.

27. Z obsahu dovolania žalovanej je zrejmé, že žalovaná zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom) uviedla z pohľadu požiadaviek vyplývajúcich z obsahu ňou uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP všeobecnú charakteristiku nesprávností, ku ktorým podľa ich názoru došlo pri právnom posudzovaní veci odvolacím súdom (...predovšetkým vytkla nevykonanie navrhovaného dôkazu a síce nevypočutie znalca...), avšak nekonkretizovala a nenaformulovala právnu otázku, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie, spôsobom, ako to požaduje konštantná judikatúra dovolacieho súdu. Uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci v otázke neplatnosti závetu a následne polemizovala s vyhodnotením skutkových zistení týkajúcich sa schopnosti poručiteľa na uskutočnenie sporného právneho úkonu - alografného závetu. Žalovaná svojimi argumentami vyjadrila len svoj nesúhlas s vyhodnotením skutkových okolností a na to nadväzujúcim právnym posúdením veci odvolacím súdom.

28. Rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa ustálila v závere, že samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu

uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 67/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017).

29. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej odmietol z časti podľa § 447 písm. c) CSP z dôvodu jeho neprípustnosti a z časti podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

30. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a zásadou úspechu žalobkyni v dovolacom konaní, ktorej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP). O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.